

کتابی در حد فرائد

استاد دکتر حشمت مؤید *

متعصب دنیای اسلام نیز دگرگون شده است. اسلام به صورت يك نیروی عظیم سیاسی در برابر نیروی عظیم سیاسی مغربزمین که هیچ صغفه مسیحی و تظاهر مذهبی ندارد درآمده است، ولی دیگر روایات و احادیث عربی از اعتبار و سندیت قدیم افتاده است و حتی آیات قرآنی هم جز در موارد خاصی که پشتیبان نظام سیاسی و وحدت عالم اسلامی باشد چندان خریداری ندارد و مردم با دین و دلالی که بر مایه معتقدات مذهبی استوار شده باشد برخوردی بیگانه دارند. با این همه، به عنوان بهائی باید امیدوار بود که احبای ایرانی دست از تحصیل فرائد برندارند و بدانند که هیچیک از کتابهای استدلالی دیگر که دانشمندان بهائی نوشتند، از "بحر العرفان"، "دلائل العرفان" و "گلشن حقایق" گرفته تا "برهان و تبیان"، "بیان حقایق" و "اقداح الفلاح" ابدأ قابل سنجش با آن شاهکار قلم ابوالفضائل نیست. بسیاری از مباحث کتاب فرائد را حتی بهائیان ایران هنوز پس از يكصد سال درک و هضم نکرده‌اند. برای نمونه مقاله مربوط به "معجزات" را در آن کتاب مستطاب بخوانید و به دقت به بعضی از روایتها و حکایتها و جوابهائی که در مجالس و

يكصد سال پیش حضرت ابوالفضائل يك تنه و بی‌آنکه کتابخانه‌ای با صدها مأخذ و منبع قدیم و جدید و در چندین زبان در دسترس باشد، با نیروی تفکر و با یاری حافظه‌ای توانا در مدت شش ماه کتاب مستطاب فرائد را در هفتصد صفحه نوشت، با سبکی کوبنده و استوار که تا امروز در آثار بهائی نظیری نیافته است، آراسته به نوادر تعقل و استدلال که همگی از دریای گهرخیز سینه‌اش برآمده بود و پایه و مایه جمیع استدلالیهائی که از آن پس نوشته شد قرار گرفت. این کتاب چنان شهرت عظیمی یافت که در جامعه بهائی و در میان اهل اسلام بعد از آثار قلم اعلیٰ و مرکز میثاق مهم‌ترین کتاب ظهور جدید شناخته شد و نام نامی ابوالفضائل را به عنوان بزرگترین دانشمند ادیب صاحب قلم و متأله و متفکر بی‌مانند نخستین سده دور بهائی در عالم مسجّل ساخت. تا حدود ۴۰-۵۰ سال پیش هر بهائی ایرانی که تشنه معارف امری بود بعد از دو کتاب مستطاب ایقان و مفاوضات تحصیل (نه صرف مطالعه، سرسری) فرائد را بر خود واجب می‌شمرد. در این پنجاه سال گذشته جهان دچار تحولات حیرت‌انگیزی گشته و تفکرات اجتماعی و دینی، حتی در میان مردم

* استاد کرسی ادب فارسی و فرهنگ ایران در دانشگاه شیکاگو.

نهائی از امر مبارک، تهدید می‌کند که در آینده هرکجا که از دستش برآید به شدت با آئین بهائی مبارزه خواهد کرد. وی سه سال بعد بدین منظور کتابی منتشر کرد و به نام "بهائی گری، آئین جهانی آینده؟ تاریخ، تعالیم، و تشکیلات آن"^۲ این کتاب را "سازمان مرکزی جهان بینی، وابسته به کلیسای پروتستان"^۳ با شوق و ذوق در ۱۹۸۱ طبع کرد و نسخه‌های آن به تمام شعبه‌ها و مؤسسات و مراکز پروتستان فرستاده شد و زینت کتابخانه‌ها گردید و مقالات و تقریظ‌های متعدد در باب آن انتشار یافت. بعضی گفتند که این کتاب حساب بهائیت را رسیده است و ریشه آن را در میان مسیحیان خشک خواهد کرد. یک استاد اسلام‌شناس آلمانی که باید از او توقع شعور علم بیشتر و بی‌طرفی و دقت عالمانه داشت، در مجله معروف و معتبر "اسلام" (Der Islam) نقدی بسیار مثبت درباره آن منتشر نمود که کاشف بی‌اطلاعی غریب اوست.^۴ نه این استاد خاورشناس و نه هیچک از حامیان کلیسائی فیچیکیا، که به اصطلاح عامیانه از هول حلیم توی دیگ افتادند، از خود نپرسیدند که مرد مذنبی که تحصیلات دانشگاهی ندارد، نه در رشته دین‌شناسی درسی خوانده و نه هرگز یک کلمه عربی و فارسی آموخته است یعنی از خواندن جمیع آثار نزولی این ظهور و جمیع منابع درجه اول و اصیل پژوهش‌های مربوطه به آن محروم است، چگونه می‌تواند کتسابی در رد آئین بنویسد و مثلاً در باب اختلافات میان شارع امر بهائی و یحیی ازل داوری کند؟ چگونه از عهده تفحص و تحقیق در نوشته‌های یاران فریبکار براون بر می‌آید و بدون امکان مطالعه کتاب "نقطه الکاف" با آن انشای مغلق و بدون کمترین اطلاع از مقالات دشوار فهم و منطق

محافل، دوستان حتی "دانشمندان" نقل می‌کنند گوش بدهید و با معیار عقل و منطق حضرت ابوالفضائل در فرائد بسنجید تا معلوم شود که ما کجائیم در این بحر تفکر و آن بزرگ مرد کجا بوده است.

این مقدمه کوتاه را درباره فرائد بدین نیت آوردم که زمینه را برای معرفی اثری آماده سازم که به گمان بنده تالی فرائد است در مغربزمین و به زبان آلمانی و در هیچ زبان دیگری تاکنون کتابی اینچنین جامع و کامل و عمیق و مستدل و دقیق در پاسخ بدخواهان و رد شکوک و اکاذیب آنان نوشته نشده است.

عنوان این کتاب که در فارسی ترجمه پسندیده و گویائی برای آن نمی‌توان یافت و با اجازه مؤلفان ارجمند باید نامی دیگر نزدیک به معنای عنوان اصلی برای آن اختیار نمود، دارای مفهومی است تقریباً شبیه به "روش ضلالت‌گری در جواب کتاب بهائی‌گری تألیف ف. فیچیکیا". این کتاب را جناب اودو شفر، سرکار خانم نیکولاتوفسکی، و جناب اولریش گلمر^۱ متفقاً تألیف فرموده‌اند و علل و دواعی را که موجب این تألیف گردید شرح داده‌اند.

حضرت ابوالفضائل فرائد را در رد شبهات شیخ عبدالسلام تفلیسی نوشت، کتاب حاضر را مؤلفان آن در پاسخ به اتهامات و خیالات باطل مردی به نام فیچیکیا نوشته‌اند. فیچیکیا از اهالی سوئیس است، او در ۱۹۷۱ به امر مبارک اقبال نمود و تا ۱۹۷۴ عضو جامعه بود. وی گویا از همان ابتدا بهانه‌گیر و سست اعتقاد و دچار تزلزل فکری بوده، چند سالی با معهد اعلی و محفل روحانی ملی سوئیس مکاتبه می‌کرده است و سرانجام در ۱۹۷۸ عریضه‌ای به ساحت بیت العدل اعظم نوشته و در آن علاوه بر استعفای

Ruth White و احمد سهراب در مقالات و کتابهای خود به مخالفت با سلطان سرپر ولایت پرداختند. حال فیچیکیا تمام این مراحل نقض و ادعاهای پوچ دشمنان امر را چون تارهای عنکبوت به هم پیوسته و دامی آراسته است غافل از اینکه فقط مگس چند را خواهد فریفت و صرصر حقیقت که وزیدن گرفت بنیان او را ویران خواهد کرد و مقاومت او و حامیانش «چون استقامت پشه بینوا» هباءً منشوراً بر باد خواهد رفت.

جامعه بهائی آلمان مدت ده سال این حمله

احمقانه را شایان اعتنا ندانست و پاسخی به مهملات فیچیکیا ننوشت، تا وقتی که اثر این زهرپاشی در چند نقطه آلمان به صورت دخالت شهرداری محل و ممانعت مشتی بهائی بی‌آزار که می‌خواستند در پارکی یا محلی دیگر اجتماع کوچک داشته باشند ظاهر گشت و

احتیاج به سد راه بدخواهان و دروغ‌گویان محسوس گردید. علاوه بر این، اکاذیب و ادعاهای فریبنده، مؤلف نه تنها در نشریات کلیسایی رخنه کرد و میان جمعیت‌های وسیع پیروان فرقه‌های متعدد پراکنده گشت، بلکه در کتابهای به ظاهر علمی و تاریخی نیز راه یافت و بیم آن می‌رفت که در ادارات حکومتی به عنوان سند واقعیت ضبط گردد و در اقدامات و تصمیمات رسمی مؤثر شود. وظیفه پاسخ‌گویی به کتاب فیچیکیا را سه

پیچیده، مؤلفانی از علامه قزوینی گرفته تا مرحوم محمد محیط طباطبائی اردستانی چطور به خود اجازه، چنین جسارتی می‌دهد که درباره موضوع غامض دوره فترت این ظهور و وقایع ادرنه و عکا و مسئله جانشینی و وصایت حضرت ربّ اعلیٰ قضاوت کند؟ ناشران چند کتاب مهم آلمانی به اندازها و تذکرات صادقانه مقامات بهائی توجه نکردند و به این گمان جاهلانه که فیچیکیا فتح خیبر کرده و حرف آخر را در مسئله بهائیت زده است، وی را زیر چتر حمایت خود گرفتند و مبدلاتش را در چندین کتاب نقل کردند.

پیشرفت امرالله در کشورهای مسیحی و ایجاد تأسیسات اداری و معابد آن در چندین کشور، گروهی از ارباب کلیسا را به هراس افکنده و از دیرباز آرزومند دستی کرده است که از غیب برون آید و

اگر نفسی در رد من رد علی الله کلمه‌ای مرقوم دارد متامی به او عنایت شود که جمیع ملائ علی حسرت آن مقام برند و جمیع اقسام محکمت از ذکر آن مقام عاجز و السن کاشت از وصفش قاصر. چه که هر نفسی ایوم بر این امر قدس ارفع ارفع مستقیم شود مقابل است با کل من فی السموات و الارض و کل الله علی ذلک شهید و عیبه.

نقل از منتخباتی از آثار حضرت بی‌الله ص ۲۱۲

بر سینه این نامحرم بزند. یکی از نخستین مبارزان جبهه کلیسا علیه آئین جمال اقدس ابهی در آلمان هرمان رومر بود که با کسب معلومات خود در باب این امر از نوشته‌های ادوارد براون، در ۱۹۱۲ کتسابی به نام "دین بابی - بهائی جدیدترین فرقه محمدی" نوشت. پس از صعود حضرت مولی الوری در ۱۹۲۱ و شعله‌ور گشتن نقض و نفاق بار دیگر دشمنان دیرین میدان را فراخ یافتند و با استفاده از اتهامات سست عنصری همچون روت وایت

کتاب حاضر در پاسخ این سخن جاهلانه می‌نویسند که اولاً آیه مبارکه «طوبی لمن ینظر الی نظم بهاء الله» در بیان مبارک- واحد سوم- باب شانزدهم است که تاکنون صدها هزار تن آن را دیده و خوانده‌اند و در کتابها عین آن را نقل کرده‌اند، ثانیاً بیان فارسی چاپ شده است. ثالثاً بیش از پنجاه نسخه خطی آن کتاب مستطاب در کتابخانه‌ها و موزه‌های اروپا هست و هرکس که بر خلاف فیچیکیا سوادی دارد می‌تواند مراجعه کند و آیه را بخواند. رابعاً ترجمه فرانسوی این کتاب به قلم نیکولا بیش از هشتاد سال پیش چاپ شده است و برای کشف حقیقت مطلب هرکس که دست کم اندکی آشنائی به زبان فرانسوی دارد می‌تواند به آن ترجمه مراجعه کند. علاوه بر این، در ارض اقدس کسی قفل و بندی بر نسخه‌های بیان ننهاده است و راه برای هر طالب حقیقت‌جویی باز است که با مراجعه به آن مرجع نیاز خود را برآورد.^۸

چاه است و راه و دیده، بینا و آفتاب تا آدمی نگاه کند پیش پای خویش یک نمونه دیگر که سرشت فیچیکیا را نشان می‌دهد این است که وی، به رغم این واقعیت که خود قادر به نوشتن یک نامه به انگلیسی نیست و نامه‌هایش را به ممد اعلیٰ به آلمانی می‌نویسد، با وقاحتی نابخشودنی سبک انگلیسی حضرت شوقی ربانی را مورد انتقاد قرار داده، عبارات ساده از قلم مبارکش را پر از اطناب و مغلق و مصنوعی و غیرقابل فهم وصف کرده است.^۹

ما بهائیان ایران به نومی خاص از اتهامات و اکاذیب دشمنان خو گرفتاریم و به اقتضای این واقعیت که زادگاه این امر ایران بوده و بسیاری

تن دانشمند محقق بهائی سابق الذکر بر عهدہ گرفتند و کتاب فوق العاده مهمی را که به نظر این بنده "تالی فرائد" یا "فرائد مغربزمین" است تألیف فرمودند.

برای اطلاع خوانندگان این یادداشت به چند نمونه از علائم جهل فیچیکیا اشاره می‌کنم تا دیده شود که وی چگونه خود و حامیان کینه‌جوی خود را رسوا کرده است.

می‌گویند که شیخ عبدالسلام تغلیسی پس از چاپ کتاب فرائد گفته بوده است که من سنگی به درختی پرتاب کردم و نمی‌دانستم که این همه میوه خوش‌گوار معانی از آن فرو خواهد ریخت. فیچیکیا نیز با اطلاع شکسته بستهای که از کتب بهائی داشته و شاید گلها و درد دل‌های گاه‌گاه بعضی از دوستان را نشانه تأییدی از برداشتها یا نیات سوء خود پنداشته، تصور کرده که می‌تواند ضررتی بر پیکر امرالله بزند و برای خود در میان دشمنان سیاسی و حسابگر امر بهائی مقامی و آب و نانی دست و پا کند. از جمله فضایح مظلّم‌های او این است که می‌نویسد ابوالفضائل یهودی بوده است.^۷ این اشتباه ظاهراً از نتایج تحقیقات خود فیچیکیا است چه که تاکنون هیچ ردینکاری به این آشکاری عرض خود را نبرده و مدرك جهل مطلقش را رو نکرده بوده است. از کرامات دیگرش این است که می‌گوید در کتاب بیان فارسی حضرت ربّ اعلیٰ اشارهای به نظم بهاء الله نیامده است، و نیز مراجع بهائی نسخه‌های بیان را جمع و از دسترس خوانندگان بهائی و غیربهائی خارج کرده‌اند. عبارت صادق هدایت که جانی در مورد لغزش کسی نوشته است: «از این حرف مرغ بریان زیر تمچین از خنده هس می‌کند» چه خوب مناسب این گفته فیچیکیا است. مؤلفان گرامی

UDO SCHAEFER
NICOLA TOWFIGH
ULRICH GOLLMER

Desinformation als Methode

DIE BAHĀ'ISMUS-
MONOGRAPHIE
DES F. FICICCHIA

بحث این گفتار را، نه منفرداً بلکه متفقاً در کلاسهای درس استدلال و تاریخ به دقت "تحصیل" کنند و خود را به معلومات بسیار وسیع و شیوه استدلال و منطق استوار مؤلفان ارجمند آن مجهز سازند.

این کتاب به سه بخش کلی و اساسی تقسیم شده و رویهم رفته شامل یازده فصل و ۱۰۵ مقاله یا گفتار کوتاه و دراز و بسیار مفصل است. شمار زیر نویسهای آن که به حروف ریز چاپ شده و گاهی بیش از دو سوم یک صفحه را فرا میگیرد، به حدود ۲۷۰۰ میرسد که رقمی عظیم و خود نشانه دقت و موشکافیهای مستند مؤلفان است. قسمت اعظم کتاب به قلم دانشمند نامدار و بسیار گرانقدر بهائی جناب دکتر اودو شفرنوشته شده است. دکتر شفر نیازی به معرفی ندارد، همه میدانند که وی حقوقدان و پژوهشگر بزرگی است، دارای چندین تألیف اصیل بسیار ارزشمند در دفاع از امر حضرت

از اندیشهها و تعالیم و مسائل تاریخی و اصطلاحات ما از سنتهای اسلامی و مخصوصاً از آثار مذهب شیعه ریشه گرفته است، تفکر مذهبی هموطنان خود را می‌شناسیم و وقتی در کتاب مستطاب فرائد به نام فقها و محدثان و مفسران اسلامی بر می‌خوریم و آیههای قرآن کریم و نص احادیث را به زبان اصل می‌خوانیم، در محیط فکری خویش سیر می‌کنیم و این اسامی و آثار و اندیشهها برایمان غرابتی ندارد. ولی اطلاعمان از نوع اتهامات مرسوم در غرب که زمینه فکری مخالفان مسیحی ما را نشان می‌دهد وسیع و عمیق نیست. طبیعی است که امثال فیچیکیا از دری دیگر وارد می‌شوند و تعالیم امر و تاریخ امر و مخصوصاً تشکیلات بهائی را هدف حمله خویش می‌سازند. در دنیای امروز حتی مسلمانان فرهیخته و دانش آموخته هم بسیار به ندرت خریدار بازار معارف قدیم اسلامی که پایههای آن بر دانشهای سنتی فقه و حدیث و تفسیر نهاده شده است هستند. بهائیان ایرانی که در غرب زندگی می‌کنند باید نوع برداشتها و تفکرات مذهبی مردم مغرب زمین را بشناسند. از اینرو شایسته است که جوانان بهائی، ایرانی و غیر ایرانی، کتاب مورد

در عکا و سعی ازل در قتل جمال اقدس ایهی' در ادرنه و ارتباط شوم ادوارد براون با گروه ازلیان و عواقب مترتب بر این انحراف وی از مسلك حقیقت‌جویی و بی‌طرفی علمی، همه مباحثی است که دکتر نیکولا توفیق با دقت شایسته شرح و بسط داده است. بنده در زبان فارسی هم به یاد نمی‌آورم که مجموع این بحث تاریخی را از آغاز تا انجام با قید یکنیک نکته‌ها و شواهد و دلائل مقنع در رد شبهات و ضلالت‌گری‌ها، در کتابی دیده باشم.

جناب اولریش گلر در رشته‌های ادبیات انگلیسی و جامعه‌شناسی و تاریخ علوم سیاسی تحصیل کرده است. فصول مربوط به کشیش پروتستانت سابق الذکر "هرمان رومر" و کتابش، ادعای مهدویت حضرت ربّ اعلیٰ، و چند مقاله، عالمانه دیگر کتاب را او نوشته است. تمام فصل یازدهم درباره الواح وصایای حضرت عبدالبهاء که ۸۲ صفحه آخر کتاب را در بر گرفته با ۶۶۲ زیرنویس دقیق و حاوی بسیار نکته‌های آموزنده و اطلاعات دست اول است، به قلم این محقق جوان آلمانی است.

تمام فصول و مقالات این کتاب با شواهد و اسناد و مأخذ نشان داده شده است. در ارتباط با هر نکته‌ای استفاده از منابع تاریخی و سنجش آن با موارد مشابه در تاریخ ادیان، و استدلال به سخنان مشهورترین دانشمندان این رشته، کتاب را سرشار از معلومات بسیار دقیق علمی کرده و آن را در حد بالای محکم‌ترین و موفق‌ترین آثار دانشگاهی استادان غربی قرار داده است. معدودی غلط‌های چاپی در چند جا دیده می‌شود که درخور ذکر نیست. در مقاله بانو دکتر توفیق چند نکته می‌توان گرفت که این بنده آن را در مقاله خود راجع به این کتاب که در مجله

بهاء‌الله و شناخت حقایق امر بهائی و اثبات حقانیت اسلام و اوضاع اجتماعی جهان کنونی و چندین موضوع مهم دیگر. ذهن دکتر شفر با موشکافی و دقت منطقی خارق العاده‌ای که ملازم علم حقوق است، بار آمده و تربیت یافته است. سال‌هاست که وی سلاح برنده عقل و علم را در اثبات امر و دفاع از جامعه بهائی به کار برده و امروز در محافل و حلقه‌های دانشمندان و مؤلفان اروپا نماینده، برازننده و مدافع دلیر امر بهائی شناخته شده است. سهم عمده این کتاب به قلم اوست و شاید بتوان گفت که قیادت شخص شخیص دکتر شفر مشوق و راهنمای دو دانشمند جوان دیگر در همکاری برای ترتیب و تنظیم مباحث و ایجاد این اثر گرانبها بوده است. نظری اجمالی به گفتارهایی که از قلم دکتر شفر است نشان می‌دهد که وی به کلیات اکتفا نکرده بلکه نکته به نکته و مو به مو ترهات فیچیکیا را حلاجی کرده و علاوه بر بی‌مایگی وی آثار دروغ و تظاهر و حتی اختلاس عبارات و اندیشه‌های دیگران را در کتاب او روی دایره ریخته است.

بانو دکتر نیکولا توفیق در رشته‌های خاورشناسی و اسلام و فلسفه و ادبیات آلمانی تحصیل کرده و به تألیف و پژوهش و ادای خطابات در باب امر مبارک و دانش‌های تخصصی خود مشغول است. سهم وی در این کتاب بیشتر مربوط به مباحث تاریخی است مخصوصاً میرزا یحیی' ازل و ادعای او و پشتیبانی محرکان و مشوقانش، اشتباهات ادوارد براون و مطالب خواندنی مربوط به کتاب‌های نقطه الکاف و تاریخ جدید و هشت بهشت، و نیز وقایع تاریخی مهمی که در ردیه‌ها همیشه تکرار می‌شود مانند قتل جناب دیان و قتل سه تن ازلی

- Ficicchia*"; Olms Verlag, 1995.
- 2- Francesco Ficicchia: *"Der Bahá'ismus Religion der Zukunft? Geschichte, Lehre und Organisation in kritischer Anfrage"*; Quell Verlag, 1981.
- 3- Evangelische Zentralstelle für Weltanschauungsfragen.
- 4- Olaf Schuman, in *"Der Islam"*, vol.62, 1988, pp.184-186.
- 5- Hermann Roemer: *"Die Babi-Bahá'í. Die Jüngste muhamedanische Sekte"*, Potsdam, 1912.
- ۶- مؤلفان کتاب به اثرهای سوء تلقینات فیچیکیا در نوشته‌های ارباب کلیسا مکرراً اشاره کرده و بی‌اعتنائی بعضی از نویسندگان مقالات و رسائل را به انذارات مراجع بهائی یاد نموده‌اند. ر. ک. شفر، صص ۱-۱۰ در زیرنویس ۲۲، ص ۶ ماجرای رد درخواست بهائیان یکی از توابع برلین در ۱۹۸۸ برای اجازه اجتماع در پارک محل و فروش کتب بهائی شرح داده است.
- ۷- کتاب فیچیکیا، ص ۱۸۲، مؤلف شاید جانی خوانده یا شنیده بوده است که گروهی از یهودیان همدان به وسیله حضرت ابوالفضائل به امر بهائی هدایت یافتند و در ذهن ناقص خود به این نتیجه رسیده که خود آن جناب نیز یهودی بوده است.
- ۸- ر. ک. شفر، صص ۷۸-۷۹، و نیز گلمبر، ص ۳۷۹، زیرنویس ۲۴.
- ۹- ر. ک. شفر، ص ۲۸، زیرنویس ۷۳. در صفحه ۲۴ می‌خوانیم که فیچیکیا در ۱۹۷۱ به جامعه بهائیان سوئیس پیوسته و سال بعد درخواست کرده بوده است که برای خدمت به ارض اقدس برود، ولی این درخواست به علت ضعف اطلاع او از زبان انگلیسی پذیرفته نشده است.
- 10- Journal of the Royal Asiatic Society (شماره اکتبر یا نوامبر ۱۹۹۸).
- ۱۱- گزارشی از نتایج این کتاب اخیراً در مجله اخبار امری آلمان درج شده است، Bahá'í Nachrichten, September 1998, pp.8-9.

انجمن همایونی آسیائی لندن^{۱۰} چاپ شده (یا زیر چاپ است)، قید کرده است.

از چاپ این کتاب نفیس و وزین سه سال گذشته است. نفس فیچیکیا بند آمده است و خیل بعبه گویان کنار گود این پهلوان پنبه گول در حفرهای خود خزیده‌اند و دم بر نمی‌آورند، بجز یکی دو تن که به عذرخواهی از اشتباه خود پرداخته و جناب دکتر شفر را به دانشگاههای خود برای ایراد سخنرانی در باب مسائل این کتاب در برابر دانشجویان دعوت کرده‌اند.^{۱۱}

امر مبارک به ضرب این کتاب یکباره شهرتی جدید یافته و انظار گروهی از محققان را که هرگز با چنین منطق استوار و فضل و کمال کم مثالی در جامعه بهائی برخورد نکرده بودند، خیره کرده است.

مؤلفان ارجمند این اثر پایدار در تمام مراحل تحقیق و تألیف از عنایت و قدردانی اعضای بیت العدل اعظم برخوردار بوده‌اند. ترجمه انگلیسی کتاب نیز آماده شده است و امید می‌رود که پیش از پایان سال ۱۹۹۹ در انگلستان به چاپ برسد.

به عقیده این دوستدار جناب دکتر شفر جامعه بهائی باید تجلیل شایسته‌ای از او و دو هم قلم دانشمندش به عمل آورد، و چه تقدیر و تجلیلی مناسبتر از این تواند بود که کلاس‌هایی تأسیس گردد خصوصاً در لندن، و جوانان و همه علاقه‌مندان، این کتاب را زیر نظر مؤلفان گرامی تحصیل کنند و بذر دانش و بینشی را که این سه تن کاشته‌اند در سینه‌های عاشقان حقیقت و معرفت آبیاری کنند.

یادداشتها

- 1- Udo Schaefer, Nicola Towfigh, Ulrich Gollmer: *"Desinformation als Methode. Die Bahá'ismus Monographie des F.*